

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto XVI, 9

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

11. VIII. 1969.

ČLOVEK JE STOPILO NA LUNO

S pristankom dveh ameriških astronautov na Luni, 20. julija 1969, je človeštvo doseglo uresničenje tisoč in tisoč let neuresničljivih sanj. Ko je pred dobrimi desetimi leti prvi sputnik začel krožiti okrog Zemlje, smo zaslutili, da bo nekoč možen skok iz otežja zemeljske oble, v vesolje samo. Nihče pa si ni upal misliti, da si bo že čez nekaj leto osvojil prvo nezemsko trdno nebesno telo. Danes je ta osvojitev že zgodovinsko dejstvo. Človek se je prvič v svoji v nedogled segajoči zgodovini odtrgal od Zemlje in prestopil na izvenzemsko nebesno telo. Začetek osvajanja vesolja. Ta dogodek je tako nezaslišan, da se je prenekateremu zdelo, da sanja, ko je pred televizijskim sprejemnikom spremljal prve človekove korake po Mesecu. Človeštvo je za trenutek pozabilo na Zemljo in strme zrlo v vesolje.

Ne moremo še premeriti pomena tega dogodka. Kot Krištof Kolumb ni slutil, kaj je dosegel z odkritjem Amerike, tako tudi nam še ni jasno, kakšen mejnik na poti človeštva je bil postavljen 20. julija 1969. Bodočnost bo to pokazala. Nedvomno pa more prvi korak na poti osvajanja vesolja spremeniti človekovo življenje na svetu.

Osvojitev Meseca je slavonspev človeškemu duhu, njegovi podjetnosti, iznajdljivosti, prodirnosti in smislu za žrtev. Zdi se, da človekov um in iznajdljivost nimata meja, kajti pohod na Luno je bil tehnično tako zamotan podvzem, da ga je bilo mogoče premagati in doseči le s silnimi finančnimi sredstvi, z nepojmljivim znanstvenim in tehnološkim naporom. Brez dvoma bodo naslednje stopnje v tej smeri zahtevale še večje napore, ki jih bo slednjič zmoglo verjetno samo le še združeno človeštvo.

Verjetno se še o nobenem svetovnem dogodku v tako kratkem času ni toliko pisalo in govorilo kot o poletu na Mesec. Vsa množična družbena občila so posvetila vso pozornost izključno temu zavidljivemu podvigu. Opisovali so najmanjše podrobnosti poleta vesoljske ladje Apollo-11. Precenjali in osvetljevali so podvig z najrazličnejših zornih kotov. Celo s teološke perspektive. Človeštvo je s tem podvzgom kot še nikdar prej izpolnilo božje povabilo in naročilo dano v raju: Podvrzita si zemljo in zagospodujta nad njo. V nekem smislu še več kot izpolnilo, po besedi celo presešlo, saj si je podvrglo ne samo zemljo, marveč si zdaj skuša podvreči tudi vesolje. Bog se s človekom tega uspeha veseli; saj je to predvsem njegov uspeh. On je Stvarnik in Navdih človekovega uma, on veliki Inženir v delavnici vesolja. Zato gre prva in zadnja slava in zahvala njemu.

Bo po tem podvigu človeštvo zdaj bolj srečno?

Ko so milijoni in milijoni ljudi spremljali zgodovinski dogodek, so drugi milijoni v sovraštvu do zmagovalcev krčevito molčali o njem. Vojne po različnih delih sveta so tudi tisto svetlo noč, ko je po Luni hodil človek, divjale naprej. To pa nas uči: samo tehniški uspehi človeka ne store bolj človeškega, ne bolj srečnega. Ni tehničnega sredstva, s katerim bi se dalo osvojiti človekovo srce. To zmore le resnična in ponižna ljubezen, ki kot dar pride od zgoraj in ki se ji mora človek odpreti, če hoče, da mu prinese srečo. Na posamezniku je torej, v kolikšni meri je pripravljen sprejeti ta dar in svoje življenje oploditi z njim.

A k u

20. julija 1969 sta ameriška astronauta Neil Armstrong in Edwin Aldrin, prva človeka, ki sta stopila na Mesec, zraven spominjske plošče in zastave Združenih držav med luninimi skalami pustila tudi besedilo 8. psalma, ki slove:

Gospod, naš Gospod, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji!

Povzdignil si svoje veličanstvo nad nebesa!

Iz ust otrok in dojenčev si si napravil hvalo navkljub svojim nasprotnikom, da uženeš sovražnika in nasprotovalca.

Kadar gledam tvoje nebo, delo tvojih prstov, mesec in zvezde, ki si jih naredil:

kaj je človek, da se ga spominjaš, ali sin človekov, da skrbiš zanj?

In vendar, naredil si ga le malo nižjega od angelov, s slavo in častjo si ga ovenčal;

dal si mu oblast nad deli svojih rok, in vse si podvrgel njegovim nogam:

drobnico in vso goved, in tudi poljske živali, ptice pod nebom in ribe v morju, vse, kar hodi po morskih stezah.

O Gospod, naš Gospod, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji!

6. kulturni večer

sobota 16. avgusta 1969 ob osmih
v gornji dvorani Slovenske hiše

Glasbeni odsek

**HEKTOR BERLIOZ OB
STOLETNICI SMRTI**

Spremna beseda Nikolaj Jeločnik

7. kulturni večer

sobota 7. septembra 1969 ob osmih
v gornji dvorani Slovenske hiše

Teološki odsek

dr. Mirko Gogala

**RAZVOJ REVOLUCIONARNE
MISLI**

Po predavanju bo razgovor.

kulturni večeri ki bodo

L. HEKTOR BERLIOZ – ob stoletnici smrti

(6. kulturni večer, 16. avgusta 1969)

Za soboto 16. avgusta napovedani večer gledališkega odseka s predstavitevijo Franceta Papeža poetične drame *Gozd* smo morali preložiti na mesec oktober, ker bi sicer naša gledališka diskusija sovpadla s premiero S. Majena drame „Matere“, ki jo isti večer v Slovenski hiši uprizarja Slovensko gledališče v Buenos Airesu in pri kateri sodelujejo poleg režiserja Willenparta še drugi redni člani SKA. Da pa se redni tek naše letošnje sezone kulturnih večerov ne zastavi, posebej še, ker smo zaradi višje sile izgubili že prvo soboto v avgustu, smo namesto gledališkega večera za bližnjo soboto vstavili večer glasbenega odseka, ki je bil na sporedu za pozneje. Na tem večeru se bomo seznanili z delom in ustvarjanjem enega najmočnejših in najizrazitejših predstavnikov revolucionarne romantike v svetovni glasbi: LOUIS HEKTOR BERLIOZ, katerega stoletnice smrti se je marca spominjal ves kulturni svet.

Kdo je bil ta genialni skladatelj, ki je z zaletom titana podiral ustoličene estetske in muzikalne kánone; ki je kot meteor preletel svoj čas; ki je bil zmožen v šestnajstih urah v enem samem zamahu napisati celotno orkestralno partituro, in ki mu je en sam glasbeni navdih zastavil kri?

Berlioza štejejo v vrh muzikalne romantike. S svojimi stvaritvami je „družil neznano z lepim“. Rouget de Lisle, oče Marseljeze, je dejal o njem: „Njegova glava je živ bruhač vulkan...“ Heine ga ima za „škrjanca orlovske postave...“, ki zna pričarati pravljичne krajine in bajeslovna bitja...

Muzikalna zgodovina priznava danes Berliozu mesto, ki mu po pravici gre. Ne brez razloga ga stavlja med začetnike in pionirje nove muzike, novih glasbenih struj, nove estetske miselnosti. Berlioz je po pravici štet med začetnike moderne, sodobne glasbene umetnosti. Po svojem revolucionarnem nastopu in ihti za nov estetski svet pa je naši dobi še posebej blizu. Zvoki njegovih umetnin morejo sodobnemu človeku več kot samo govoriti.

Na večeru bomo poslušali v reprodukciji na zvočnem traku Berliozovo Fantastično simfonijo, uverturo Rimski karneval, pa odlomke iz njegovih oper Romeo in Julija in Faustovo pogubljenje.

Spremno besedo bo govoril Nikolaj Jeločnik.

RAZVOJ REVOLUCIONARNE MISLI

(7. kulturni večer, 7. septembra 1969)

Córdoba docet!

Točno eno leto po dramatičnih študentovskih in delavskih nemirih v Parizu, ki so Francijo spravili na rob propada, se je proti vsemu pričakovanju nekaj podobnega dogodilo tudi v Argentini. Zažigalna vrstica se je vnela v Corrientesu ob problemu akademske menze. Sledili so nemiri v Rosario in Tucumánu. In slednjič je 29. maja počilo v Córdoba! Bil je to tipičen primer načrtno organizirane in učinkovito izpeljane mestne gverile, kjer so delavci in študentje vedé ali nevedé nastopali pod vodstvom poklicnih revolucionarjev. Majskim dogodkom so junija sledili drugi: napadi na trgovska in industrijska podjetja, od katerih je bil najbolj spektakularen sočasni napad na vrsto veleblagovnic v Buenos Airesu; opustošenje filozofske fakultete državne univerze v Buenos Airesu in slednjič umor delavskega voditelja Augusta Vandorja. S proglasitvijo obsednega stanja se je to metodično nasilje zaenkrat ustavilo, a nihče ne ve, do kdaj.

Vsi ti dogodki pričajo, kako nevarno je že tudi Amerika okužena z revolucionarnimi idejami Maocetungovega kova, ki si tako v latinski Ameriki, kot drugod po svetu utirajo pot zlasti med mladino. Glavni prerok te miselnosti, ki je duša kitajske „kulturne revolucije“, je v zapadnem svetu poleg Fidela Castra in pokojnega „Che“ Guevara nedvomno Régis Debray, trenutno v zaporu v Boliviji. Sem spada tudi Herbert Marcuse, ki ga pa večina nikoli ni brala. Te nove revolucionarne ideje so samo marksizem v poslabšani izdaji. Odkar smo se namreč mi sprijeli s komunizmom na domačih tleh, je tudi marksistična revolucionarna misel v svetu doživela globoke spremembe. Postala je še veliko bolj radikalna in zato tudi veliko nevarnejša, kot pa si navadno predstavljamo. Nujno, da se tega zavedamo, če naj smo dorasli dogodkom in če naj tudi v zdomstvu uspešno nadaljujemo boj proti komunizmu v obrambo krščanskih vrednot.

Zato bomo na 7. kulturnem večeru, ki bo že drugi večer v okviru teološkega odseka Slovenske kulturne akcije, obravnavali razvoj marksistične revolucionarne misli.

Mirko Gogala

iz pisem

Z občnega zbora Slovenske fantovske zveze v Buenos Airesu je novi odbor na vodstvo Slovenske kulturne akcije meseca aprila naslovil naslednji pozdrav:

Cenjenemu odboru Slovenske kulturne akcije!

Slovenski fantje, zbrani na 20. občnem zboru, vam pošiljamo iskrene pozdrave in vam želimo mnogo uspeha pri vašem delu.

Miha Stariha (predsednik); Andrej Mele (tajnik)

Podporni član Slovenske kulturne akcije gospod Simon Rajer ne 10. junija 1969 pisal predsedniku dr. Tinetu Debeljaku. Zaradi tehtnosti misli in pogledov na naše delo pismo v celoti objavljamo.

Spoštovani gospod predsednik!

Ko je pred leti Slovenska kulturna akcija organizirala anketo, sem tudi jaz dobil vprašalno polo. Izpolnil je pa nisem, čeprav nisem bil v zadregi za odgovore. Nisem namreč verjel, da bi kdo upošteval moje ideje. Zdaj, ko se je Slovenska kulturna akcija prenovila, vlada morda drugačno razpoloženje. Zato sem se odločil, da vam povem nekaj svojih misli o delovanju.

Četudi je bila Slovenska kulturna akcija vedno zelo pozitivna kljub raznim odklonom v zadnjem času in drugim pomanjkljivostim, sem stalno pogrešal nekatere stvari.

Slovenska kulturna akcija ni ustvarjala enakomerno na raznih področjih kulture. Vem, da je to težko ali skoraj nemogoče, ker manjka ljudi, vendar bi bilo možno vsaj informirati v Glasu in Meddobju, kako se razvija kulturno delovanje v domovini. Posebej sem pogrešal poročil o znatnosti. Vedno je preveč prevladovala umetnost, zlasti leposlovje.

Uveljavljanje naših znanstvenikov, umetnikov in drugih v svetu se mi zdi še posebej zanimivo in važno. Svet ve tako malo o slovenskem narodu, o njegovi borbi in pravici do samostojnega življenja. Že večkrat sem slišal, da se mali narodi najlaže uveljavijo s svojo kulturo. Za spoznanje slovenske kulture v svetu pa je Slovenska kulturna akcija naredila prav malo, skoraj nič. Izdati bo morala kako informativno knjigo v tujem jeziku, v kateri bi prikazala razvoj našega naroda od naselitve do današnjih dni, zlasti pa njegovo kulturno ustvarjanje in delovanje. Posebej bi bilo seveda umestno poudariti slovenski doprinos evropski in svetovni kulturi. Zelo koristne bi bile tudi knjige o posameznih panogah, zlasti o tistih, za katere še ni na razpolago nič podobnega. Stalno pa bi morali objavljati krajše članke v večjih tujih revijah in časopisih, tudi argentinskih. Zaželen bi bil tudi kak prevod. Zdaj doraščajo naši otroci, ki popolnoma obvladajo španščino in znajo tudi slovenščino. Zakaj ne bi dali pobudo, da bi se kdo lotil prevoda kakega krajšega dela? Mlajši rod bi, mislim, ravno na tem področju lahko največ koristil slovenski kulturi.

4. kulturni večer

Teološki odsek je pripravil 4. kulturni večer letošnje sezone. Predaval je vodja odseka dr. Mirko Gogala o temi CERKEV IN PROBLEMI LATINSKE AMERIKE. Predavatelj je tolmačil prvi dve poglavji dokončnega dokumenta 2. splošne konference latinskoameriškega episkopata v Medellinu (Kolumbija) 1968. Poglavji sta: Pravičnost — Mir.

Doktor Gogala je svoja izvajanja začel z nekaterimi podatki o bedi v latinski Ameriki; oprijemljiv dokaz, v kakšni revščini in zapuščenosti živi večina ljudi po teh deželah, medtem ko neznatna peščica privilegirancev uživa vse dobre te prirodo tako bogatih pokrajin. Gospodarski in družbeni prepad med bednimi množicami in majcen posedujočo plastjo kriči po hitri in radikalni spremembi. Do te pa kar noče priti. Gospodarski mogočniki imajo v večini primerov tolikšen vpliv na vlade, da so se do zdaj uspešno ustavljali vsaki velikopotezni reformni akciji. Kdor skuša obstoječe stanje spreminjati, ga brž razglase za komunista. Mnogi segajo zato po nasilju, ki naj je po njihovo edino uspešno sredstvo za spremembo tega krivičnega gospodarskega in družbenega stanja. Škofje v svojem medellinskem dokumentu najprej opozore na dejansko stanje, nato ga presodijo v luči evangelija, slednjič pa podajo smernice in navodila, po katerih naj si Cerkev prizadeva za družbeno preobrazbo latinske Amerike. Proti nasilju škofje „znova poudarijo svojo vero v plodovitost miru“ in s Pavlom VI. ponavljajo: „Nasilje ni ne krščansko ne evangeljsko.“ Kršljan je mirotvorec, kar seveda ni isto kot pacifist za vsako ceno. Sega po mirnih, a učinkovitih sredstvih, s katerimi skuša odgovorne dejavnike prisiliti, da bodo izpeljali potrebne spremembe struktur.

Ob sklepu je predavatelj pozval navzoče, naj vsak premisli, kaj more prispevati k tej preobrazbi. Tudi nam Slovincem, ki živimo v latinski Ameriki, je ta škofovski dokument namenjen, saj smo člani njihovih škofij in soodgovorni za usodo teh ljudstev.

Po predavanju, ki se ga je udeležilo okrog petdeset oseb, je sledil zelo zanimiv, dobro uro trajajoč razgovor, v katerem se je osvetlila marsikatera postavka obravnavanega prdmeta.

Pri Slovenski kulturni akciji so vedno govorili o neki višji kulturi. Dvomim, da je bilo vse, kar je izšlo, res višja kultura. Gotovo pa je, da manj izobraženi naseljenci niso dobili dosti od Slov. kult. akcije. Zakaj ne bi SKA skrbela tudi za splošne kulturne potrebe izseljencev in Slovencev v zamejstvu? Morda bi se za to organizirala posebna sekcija. Ako pa to ni primerno ali možno, bi dali pobudo, da se ustanovi posebna organizacija s tem namenom, ali pa naj bi Zedinjena Slovenija skrbela za te potrebe. Mnenja sem, da je nujno izdati kakšno informativno knjigo o Slovincih za našo mladino. Kdor nima dosti pojma o slovenski politični in kulturni zgodovini, ne more vzeti v roke obširnih knjig za razna področja.

Posebej se mi zdi važno, da bi vodstvo SKA pritegnilo mlajše intelektualce in tudi vse tiste, ki prebivajo izven republike Slovenije, a še ne sodelujejo. Mnogi stoje ob strani, ker se ne znajo ali ne upajo približati. Poleg splošnih vabil bi bila zelo primerna osebna vabila.

Slišal sem, da na primer nihče ni povabil dr. Čuježa, ki je gotovo sposoben znanstvenik. Ali morda velja za nepravovernega?

V želji, da bi bila Slovenska kulturna akcija čim boljša, sem povedal nekaj misli o njenem bodočem delovanju. Namenoma se nisem spustil v konkretne predloge, ker je za to še čas, treba pa je stvar dobro premisliti.

Novemu vodstvu Slovenske kulturne akcije želim veliko uspehov pri delu za rast in širjenje slovenske kulture med nami in v svetu.

5. kulturni večer

Peti kulturni večer, v okviru filozofskega odseka, soboto 19. julija 1969 v gornji dvorani Slovenske hiše, je obravnaval predmet VZGOJA, POLITIKA IN MORALA. Predaval je vodja odseka dr. Vinko Brumen.

Predavatelj je najprej opredelil temeljne pojme svojega razpravljanja: vzgojo, politiko in moralo. Z njimi meni vrste človekovega napora, da v življenju ostvari določene vrednote; torej nekaj gibkega, dinamičnega, spreminjajočega se, ki vedno znova išče svoje pravo. Zato je tudi razmerje med njimi menljivo, skladje vedno iskano.

Nato je predstavil razne poskuse osvetlitve in ureditve razmerja med moralo in drugimi kulturnimi dejavnostmi. Posebej se je pomudil pri tkzv. linealnem izvajanju kulturnih vodil in meril iz splošno veljavnih načel, kakor ga v naši zgodovini predstavlja Anton Mahnič. Tudi je pokazal štiri tipe razmerja med politiko in moralo, kakor jih je začrtal J. L. Aranguren.

Skušal je določiti zvezo med politiko in moralo z razčlenbo smotrov političnega dela. Končni še politični smoter tega dela je namreč obča ali skupna blaginja, ki se opredeljuje kot skupek pogojev, da morejo posamezniki in manjše skupnosti doseči najvišjo možno lastno popolnost. Iz te opredelitve se vidi, da končni še politični smoter že po svoji naravi meri na nekega še višjega, ki bi ga lahko imenovali metapolitičnega in ki je končni npravni smoter človeka. Politika je torej navsezadnje že sama usmerjena na npravno popolnost ljudi, četudi je njeno specifično delo le priprava pogojev zanjo. Ne štejejo je tedaj brez razloga med takojimenevane „moralne umetnosti“. Podobno je z vzgojo, iz katere je predavatelj izhajal, ko je osvetljeval vprašanja razmerja politike in morale.

Kočno je dr. Brumen prebral iz svoje knjige Iskanja stavek o katoliškem politiku, ki da more delati svobodno in pravilno politiko, ko so katoliška načela prodrli v njegovo ustvarjalno jedro, v pradamiselnost in jo oplodila. Pokazal je, da stavek ne preceňuje pomena načel na škodo življenja, marveč skuša le razložiti, kako si življenje more obvarovati svojo avtonomijo, tudi ko išče pravih rešitev v luči občeveljavnih načel.

V pestri debati po predavanju so se obravnavali nekateri dogodki iz naše polpretekle zgodovine. Zanimanje za ta vprašanja je veliko; žalibog smo morali razgovor zaradi odmerjenega časa končati.

NOVA KNJIGA O BARAGU

V Torontu je v založbi Slovenske šole pri župniji Marija Pomagaj lazarist Tone Zrnc CM napisal in izdal zanimivo in vsebinsko tehtno knjižico PO BARAGOVIM DEŽELI. Knjiga je nekakšen vodič, ki ima „namen kazati pot po Baragovi deželi in seznanjati romarja z Baragovim delom in sledovi njegovega delovanja“. V tem je knjižica, ki obsega čez 180 strani, za vse rojake iz Združenih držav in Kanade, pa tudi za vse druge, ki bi jih pot zanesla v kraje Baragovega apostolata, zares dragocen kašipot.

Ima pa knjiga tudi splošno baragovsko vrednost. Tone Zrnc je v njej nakopičil sadove svojega študija in raziskovanja Baragove osebnosti in dejavnosti, čemur se posveča, odkar živi in dela v Kanadi. Zrnečeva knjiga ima v marsičem naravnost znanstven pomen. Vodiču je avtor zelo posrečeno dodal celo vrsto člankov, ki so jih o najrazličnejših temah v zvezi s Friderikom Baragom in zadevo njegove beatifikacije nalašč v ta namen napisali Janez Kopač CM, dr. Maksimilijan Jezernik, inž. Jože Gregorich, dr. Rudolf Čuješ, dr. Vilko Fajdiga, dr. Filip Žakelj, o. Fortunat Zorman ofm, James Wolf ofm cap. in dr. Emilijan Cevc. Dodani so viri in literatura, pa seznam krajev po abecednem redu. Knjigo dopolnjuje tudi več zemljevidov.

Posebno vrednost in okras pa dajejo knjigi risbe akademskega kiparja Franceta Goršeta, rednega člana Slovenske kulturne akcije. Umetnik je te risbe izdelal zvečine, ko jo z avtorjem knjige potoval po deželi Baragovega misijonarjenja.

MLADINA S PREŠERNOM

(Ob proslavi dvajsetletnice mladinskih organizacij)

Slovenska dekliska organizacija in Fantovska zveza v Buenos Airesu sta za proslavo dvajsetletnice svojega obstoja pripravili za nedeljo 13. julija skrbno izdelan gledališki večer S PREŠERNOVO BESEDO MLADINA V NOVE ČASE GRE. Predstavo so zamislili in pripravili ter pri nji sodelovali na prošnjo obeh organizacij s članicami in člani obeh društev redni člani Slovenske kulturne akcije: *Maks Borštnik* (vodstvo predstave), *Ivan Bukovec* (scenografija) in *Nikolaj Jeločnik* (zamisli, priprava in režija).

Slovenski že v zdomstvu rojeni fantje in dekleta so tokrat priklicali medse – samega Prešerna... dohtarja, za katerega moremo reči, da je zlagal pesmi vsekdar iz mladostnega razpoloženja. Bil je med nami z nekaterimi svojih „prešernih“ pesmi, ter z drugimi najvišjimi, najbolj zreliimi. Bilo je, ko da je šel fant, ki je videl rožo čudotvorno – Prešerna – na pot... in ta pot je bila za okvir celotne prireditve. Zapisal sem si verze iz Venca – hotel sem zanje čestitati režiserju in najbolj srečnemu popotniku. *Bernarda Finka* je namreč teh nekaj verzov iz vrhunske pesnitve poustvarila s praviim prešernovskim nadihom, ki po vsem videzu „leži“ njeni mladostni, reflektivni poetični naravi. Vrh je bil dosežen tu: Zatorej pesmi tebi v čast zložene / iz krajev niso, ki v njih sonce sije. – In nato spet, za mladostnika čudovito mirno, stopnjujoče občuteno: Vremena bodo Kranjcem se zjasnile, / jim milše zvezde kakor zdaj sijale, / jim pesmi bolj sloveče se glasile... Malokdaj sem bil tako blizu tistemu pretresu, ki ga poznam od prvega srečanja s Prešernom. Zares – začutili smo, kako je v družbi mladine oživela slovenska umetna pesem, čeprav ne vseskozi popolnoma dovršena (kar je pri prvi ameriški generaciji razumljivo), vendar prepojena z neko posebno, dejal bi, zdomsko pristnostjo, kateri ni manjkalo umetniškega učinka.

Nikolaj Jeločnik je umetnik govornice besede in mojster odrskih skupinskih konstrukcij. Prešernovo pesem si je zamislil tokrat kot dvogovor med zborom deklet in zborom fantov, ki sta se med seboj vezala, se privlačila in odbijala ter dramatično z igro notranjega napona, mimike in telesnega ritma oživljala poetično besedo – prešerno in resno. Alegorija se je včasih skoraj baletno oblikovala v višji, estetsko izvirnejši izraz. Sredi obeh zborov so posamezni recitatorji izvajali pesmi, od katerih je bila Pesem od železne ceste (*Marjana Pregelj, Ciril Jan*) izrazit plastičen primer poetove zgovornosti; ljubezenska igra je bila sicer nekoliko manj poudarjeno bidermajerska, vendar je bilo nadpevanje naravno in na svoj način občuteno. Drug primer pristnega prešernovskega nadiha smo malodane začutili v čisti lirski pesmi Zapuščena. Tu je *Lučka Potočnik*, izrazit gledališki talent, že v posesti večje odrske prakse in po preišljeni režiserjevi kreaciji dosegla živjetje v duševnost očitajočega dekleta, kjer naj bi bila tudi posredno izražena poetova lastna bol. Omeniti je tudi stvarno zaneseno igranje *Marka Finka* v Soldaški, z dovolj pristne fantovske osebnosti. *Janez Jelenc* je podal romantično Pod oknom in nagajivo Učenec; *Lučka Potočnik* še Orglarja, *Nevinka Vidmar* in *Marko Fink* pa Dohtarja.

Kot je v naravi poezije, da se jo poje in uglasbi, tako je v njeni naravi tudi petju sorodno scenično in ritmično

podajanje – ples, pantomima in recitacija. Lirika je neposreden izraz in zapis pesnikovih misli in čustev; v ritmičnem podajanju, kot si ga je zamislil režiser ter ga ostvaril z mladostno dinamiko deklet in fantov, je doseglo svoj živi izraz umetniško teženje oblikovati čustvene prvine besed. Čustvo je prvotna narava poezije, njena duša. In prav to – dušo – so bili ti mladi interpreti še zmožni odkriti v naši poeziji, ki je nikoli niso čuli ne na slovenskih tleh, ne na deskah ljubljanske ali mariborske Drame. V tem je velika moralna zasluga režiserjevega dela in priprave, da je znal novemu slovenskemu rodu pod Andi, kot so se nazvali v uvodni besedi, odkriti in doživeti vrh in cvet slovenskega srca – Prešerna.

Skupinsko odrsko izvajanje je lahko še posebno dopolnjujoče za epsko in narodno pesem, ki sta konec koncev svojevrsten libreto in dramski tekst. Jeločnik, ki je dokazal, da zna oblikovati besedo v njenih lirsko odmišljenih in epsko stvarnih vzgibih, je za zaključek večera „S Prešernovo besedo mladina...“ postavil na oder Pesem od Lepe Vide – *Marjeta Rožanec* z zborom mladen in mladeničev. Lepa Vida je zahtevna pesnitev – po Cankarju vemo, da terja širšo in zelo občuteno izvedbo. Jeločnik je s svojo zborovsko scenifikacijo segel predvsem po recitacijskih, melodičnih učinkih in vzbujal duševna stanja z melodičnim in ritmičnim izvajanjem posameznih stavkov in celih verzov, ali pa s presenetljivo onomatopoijo posameznih besed (npr. Črn zamorč...). Šlo mu je predvsem za besedo iz src mladine, saj pravi: S Prešernovo besedo mladina v nove čase gre... Pesnitev je oblikoval v glavnem v enotnem, nekoliko ekspresivno, včasih pa tudi mrzlo sodobno obarvanem razpoloženju (npr. V barko Lepa Vida... z monotonim nedramatičnim refleksom obeh zborov).

Marjeta Rožanec, ki je simbolizirala Lepo Vido, skladno z režiserjevo zamisljo, brez možnosti dramatičnih oprijemov, ki jih v tej zborni prireditvi ni, je ustvarila svojski lik, ki bo ostal v spominu.

Ivan Bukovec je tokrat kot scenograf zasekal v novo razsežnost. Jeločnikovi zamisli usodobiti Prešernov verz je našel izvirno in slikovito izpeljano scenično ogrodje, ki ga je z nadihom pop in op motivov občuteno približal vzdusju mladega ognja. Enako so ugodno presenetile maske *Maksa Borštnika*, ki so v slogu in barvitosti dopolnile, hkrati z pestro prepričljivostjo oblek nastopajočih, Bukovecovo scenografsko stvaritev in režiserjevo zamisl.

Zvočna zavesa iz motivov Joaquín Rodriga je bila skladen melodičen snop, ki se je i po tematiki i po romantični barvitosti iskreno prirotil Prešernovim verzom, pa hkrati premišljeno podčrtal posamične notranje vzgibe celotne pesniške in igralske podobe. Odlični in presenetljivo dobro sinhronizirani svetlobni učinki (*Franci Willenpart*) so to predstavo požlahnili.

S pesmijo, ki so jo oživeli na tej predstavi slovenski fantje in dekleta, rojeni pod Andi, je bila upodobljena notranja napetost vere v narod, vere v človeka in vere v poezijo. Prešernov genij je bil tu s svojim slovenskim duhom, človeško intimnostjo in poetičnim zanosom. O, videl sem jih po predstavi – tiste starejše, in druge – kako jim je bil stik s slovensko pesmijo stik – z domovino...!

Obiskovalci so prejeli okusno izdelan gledališki spored, kjer stoje kot moto prireditve verzi: Bog živi vas, Slovenke, prelepe žlahtne rožice!... in: Mladenčič, zdaj se pije zdravljica vaša, vi naš up!...

France Papež

Dios me inspira para que os hable también a vosotros y obedezco. Pero, ¿hay aún poetas en el mundo? No los distingo, no oigo levantarse en parte alguna la voz que espero y que quizá millones de almas, igual que yo, esperar en vano...

¿Por qué os ocultáis en el silencio, precisamente en esta época que necesitáis un grito tan potente que pudiese en pie hasta a los moribundos?...

La religión de Cristo no ignora y no desprecia la poesía. Los libros mejor tallados del Antiguo Testamento son libros poéticos; el Evangelio es un poema que se abre con el candor de una pastoral, culmina en la más alta tra-

gedia y se cierra con el fulgor de una apoteosis. La Iglesia fundada por Cristo tuvo cánticos bastante antes que sistemas teológicos, y sus catedrales no fueron solamente de piedra. Todo gran poeta fue poeta cristiano, aun cuando naciera ante que Cristo o lejos de El. Homero es cristiano cuando hace llorar a Priamo a los pies del plañidero Aquiles; Esquilo es cristiano cuando compadece al titán encadenado en el Cáucaso; Sófocles es cristiano en la piedad filial y paterna de Antigona; Virgilio es profeta cristiano cuando anuncia el nacimiento del Niño milagroso y la renovación del mundo.

Vuestra obra se asemeja a la creación porque debe dar forma armoniosa al

caos informe de los sentidos, de los sentimientos y de los pensamientos; debe separar la luz de las tinieblas, es decir, hacer refulgir el espíritu ordenador sobre la sordidez de la materia.

La poesía es, pues, iluminadora, purificadora y redentora. Sois, a vuestra manera, taumaturgos, puesto que colaboráis en el milagro de trocar en espíritu la materia, en alegría el dolor, en canto de resurrección el duelo de la Naturaleza y de su Rey.

Sois, lo sepáis o no, apóstoles de Cristo in partibus infidelium, mediadores entre la nostalgia del hombre y la promesa de Dios.

(Giovanni Papini, Cartas del papa Celestino VI)

Ne vpijmo v svet obrabljenih fraz o protikomunizmu. Ne protikomunizem, ki nič ne pomeni, ampak nasprotno od komunizma! Če oni rušijo, mi gradimo; če oni sovražijo, ljubimo; če ubijajo, pomagajmo živeti; če lažejo, oznanjamo resnico. To je naše delo. Če hočemo svobode, jo hočemo v resnici. In dosegli jo bomo z resnico, ki osvobaja.

Praznino, ki jo v človeku ustvarja komunizem, je treba napolniti s krščansko vsebino ljubezni, resnice in pravice. Če je komunizem, ki oznanja sovraštvo, narobe obrnjeno krščanstvo in če hočemo preobrata, ga hočemo h krščanstvu...

Zato pustimo ob strani razne osebne ali skupinske razprtije, ki slabijo naše vrste v korist nasprotnemu taboru, in strnjeno delajmo za osnovne ideale, ki jih domala vsi priznavamo: krščanstvo in slovenstvo. Bodi nam pri srcu osvoboditev slovenskega naroda, drobnarije pa pustimo za pozneje, če jih že ne moremo pozabiti...

(I. P., v Vestniku domobranskih in drugih protikomunističnih borcev, Buenos Aires, VIII., št. 11)

ROMAN RUS, uslužben v vatikanskem tajništvu za nekristjane, vodja tiskovnega oddelka in knjižnice, je bil odlikovan od sv. očeta z redom sv. Silvestra, ki mu ga je izročil kardinal Marella. Pred njim je bil od Slovencev s tem redom odlikovan univ. prof. dr. Leonid Pitamic, bivši jugoslovanski veleposlanik v Washingtonu. K visokemu odlikovanju našemu vnetemu poverjeniku čestitamo!

Dr. VEKOSLAV BUČAR, sotruden naših revij, je bil izvoljen za tajnika Levjega kluba (Lions Club) v mestu Terracini v Italiji. V tem klubu je predaval o Danteju pri Južnih Slovanih. Predavanje je izšlo pozneje v reviji Argomenti v Padovi, v junijski številki. V razpravi omenja Bučar samo teorije o zvezah Danteja z Jugoslovani ter vse te teorije zavrača. Omenja tudi glavne prevode Danteja v te jezike. O Debeljakovem prevodu „Pekla“, ki je izšel pri Slov. kult. akciji, pravi, da je boljši kot Gradnikov, celo, da je najboljši jugoslovanski prevod. Posebej poudari, da ga je izdala emigracija.

Dr. MATEVŽ KMECL je lektor za slovenski jezik in književnost na dunajski univerzi.

Dr. CIRIL ROZMAN, brat našega rednega člana pesnika in dramatika dr. Branka Rozmana, je bil imenovan za rednega profesorja medicinske fakultete v Barceloni.

Oñe SILVIN EILETZ DJ je v Evropi promoviral za doktorja filozofije.

knjige knjige knjige

LEVSTIKOVE NAGRADE

Založba Mladinska knjiga v Ljubljani je junija letos pedelila dvajsetih *Levstikove nagrade*. V teh dvajsetih letih je 73 avtorjev dobilo 115 Levstikovih nagrad, dobilo jih je za likovno, za književno stvaritev in za poljudnoznanstveno knjigo. Največ avtorjev je slikarjev - 20, ki so dobili tudi največ nagrad 57. Pisatelji in pesniki: 23. Za poljudnoznanstveno knjigo je bilo nagrajenih 21 avtorjev. Vseh Levstikovih nagrad pe je bilo do zdaj 227.

Letos so prejeli nagrade naslednji: Božo Kos za svoje ilustracije v knjigi Leopolda Suhadolčana „Veliki in mali kapitan“; Smiljan Rozman za izvirno mladinsko leposlovno delo „Reporter Tejš poroča“; Alenka Gerlovič za izvirno poljudnoznanstveno delo „Likovni pouk otrok“, in Janez Stanič za izviren potopis „Onkraj Kremlja“.

• Pri Mladinski založbi v Ljubljani so v zadnjih mescih med drugimi izšle tudi te knjige: Heinrich von Kleist „Prince Homburški“, v prevodu Mile Klopčiča; Matej Bor „Pesmi“; Josip Ribičič „Miškolin“; Cene Vipotnik pesniška zbirka „Drevo na samem“ (že tretji natis!); Slavko Grum, Izbrano delo; Janez Trdina, 3 knjige Izbranega dela; Andrej Medved pesniška zbirka „Po poti vrnitve po poti bega“.

• Slovenska Matica v Ljubljani je izdala v uredništvu in s komentarji prof. dr. Cvetka v reprezentativni obliki Jakoba Händla Gallusa posvetne skladbe „Moralia“, ki jih je nekaj še za življenja objavil Gallus Carniolus, nekaj pa po njegovi smrti njegov brat Gregor Gallus z naslovom „Moralia Jacobi Handl Carnioli musici praestantissimi“.

• Štrekljeva zbirka slovenskih narodnih pesmi, ki jo je svoj čas izdala Slovenska Matica, bo izšla v novi izdaji.

• V Trstu napovedujejo izid dveh novih slovenskih publikacij. Predavanja s simpozija slovenskih izobražencev 1968 v Dragi, in Glose, znanega tržaškega pisatelja Borisa Pahorja o slovenskem narodnem vprašanju.

• Z naslovom „Beseda Ivana Cankarja“ je izšla antologija najboljših Cankarjevih povesti in novel. Uredil je knjigo dr. Merhar.

• Za 50-letnico Cankarjeve smrti je v Ljubljani izšla bibliofilska izdaja prvotne Cankarjeve pesniške zbirke „Erotika“, ki jo je svoj čas pokupil in sežgal škof A. B. Jeglič... Novo izdajo je uredil dr. Bernik.

• Pri Mladinski založbi sta izšli dve bibliofilski izdaji: pod uredništvom literarnega zgodovinarja Alfonza Gspana fotokopiji rokopisnega dijaškega lista „Vaje“ iz leta 1854-55, pa almanah „Kranjska čbelica“. Prvo publikacijo je opremil s komentarjem dr. Jože Pogacnik, drugi pa je napisal spremno besedo prof. dr. Anton Slodnjak.

• V Trstu je izšla pesniška zbirka Irene Žerjal-Pučnik „Goreče oljke“. Pesnica je sotrudenica revij Zaliv in Most.

• Mariborska založba Obzorja je ob 70-letnici profesorja in literarnega zgodovinarja dr. Fr. Sušnika izdala njegovo knjigo „In kaj so ljudje ko lesovi“ Posebno poglavje je posvečeno Prežihovemu Vorancu, ki je Sušnikov rojak. Zadnje poglavje pa koroškemu deležu v slovenski literaturi.

• Martina Jevnikarja pregled zamejske književnosti, ki ga objavlja tržaška Mladika, je zdaj poleg dela Tineta Debeljaka, označil tudi pisanje Antona Novačana in Štefana Tonklija, kolikor

sta delala v Argentini. Najnovejši pa je Jevnikarjev prispevek o Mirku Kunčiču, ki ga stavlja med naše najboljše in najbolj znane mladinske pesnike, pisatelje in dramatičarje, „katerega Triglavsko roža je še danes ne sporedu“. „Gorjančev Pavlek“, ki ga je pred leti izdala Slov. kult. akcija, mu je „najdaljša in najboljša povest“.

• Esej predsednika Debeljaka „Vpliv kominterne na Slovenijo“, ki je svoj čas izšel v Svobodni Sloveniji, je maja letos kot uvodnik ponatisnila Ameriška domovina.

• V Pragi so priredili Cankarjevo razstavo, ki je obsegla 204 knjižne izdaje ter 28 prevodov v češčino in slovaščino, zraven pa še pomembnih 86 izdaj „Hlapca Jerneja“ v 15 tujih jezikih! V zameno za to razstavo bo jeseni v Ljubljani knjižna razstava češkega pisatelja in dramatika Karla Čapka.

• Junija je minilo 40 let, kar je bil v Pragi ustavni kongres mednarodne lutkovne zveze UNIMA (Union International des Marionettes). Jubilejne prireditve so se začele 23. junija v Pragi z revijo čeških in slovaških lutkovnih gledališč. Drugi del je bil v mestecu Chrudimu, ki že leta slovi po vsakoletnih lutkovnih festivalih. Nastopile so lutkovne skupine iz Argentine, evropskih dežel, ZD, Japonske in Indije. Jugoslavijo je zastopalo lutkovno gledališče Dravlje iz Ljubljane. Predstavili so J. Wrikovskega „Trmoglavak“ in Slovaka Feldka igro „Fidl Fadl“.

• Atenska revija Nea Estia (Novo ognjišče) je v junijski številki objavila pesem Antona Vodnika „Deklica s cvetlico“. Prevod v grščino je oskrbel Marjan Tavčar.

Tržaški pisatelj Alojz Rebula je v prvi številki nove slovenske revije Prostor in čas napisal tehen esej z naslovom „Nekaj misli o kulturi“. Zaradi izredno prodorne globine pisateljevih misli, gledanj in napotkov in žgoče aktualnosti, ponatiskujemo nekatere odlomke iz tega eseja.

MESTO KULTURE V SODOBNI SLOVENSKE DRUŽBI

Osebo se nagibam k misli, da bo mesto kulture v slovenski družbi tudi v prihodnosti pomembno. Doslej je bila kultura naš najmočnejši narodotvorni in državnotvorni element. Kljub nasprotnemu videzu kaže, da bo to ostajala tudi za naprej. Ne more biti naključje, da danes usoda slovenstva ne zaposluje predvsem politikov. Mislim, da je tukaj vmes tudi sama zakonitost nevelikega naroda: kultura mu je prostor za eksplozijo energij, ki si jih večje narodne skupnosti sproščajo drugače.

Mislim tudi, da bo slovenska kultura v slovenski družbi nekaj pomenila, če bo znala zdravo uravnovešati v sebi dvojje težnostnih polj: dom in svet, tradicijo in svetovnjaštvo, slovenstvo in planet. Negirati enega od teh dveh elementov bi pomenilo negirati samo kulturo. Sicer pa je bila to formula vseh naših velikih, od Trubarja prek Prešerna do Kosovele in čez.

Menim, da ni na Slovenskem kulturnika, ki bi tej formuli teoretično oporekal.

Mogoče pa ji je oporekati praktično. Na primer z negiranjem umetnosti kot avtonomne človeške kategorije, z nepietetnim reduciranjem umetnosti na poljubno sociološko lovišče, s provokativnim kulturnim dolgasarstvom. Toda tu smo že na področju ekshibicionističnega uvoza kulturne psihopatike in mode.

Prav vsi vemo, kaj dolgoročno res šteje: zmoglost avtentičnega iskanja, avtentičnega brezupa in avtentične vere.

Skratka, iz vseh mogočih kulturnih reakcij se vračamo zmeraj na isti precipitat: na človeško kvaliteto. Saj je brez človeške kvalitete Um lahko tudi razbojnik. Kakor je brez človeške kvalitete Srce lahko tudi blaznež.

V tem pogledu se lahko kultura deklasira v tehnologijo, na primer pojmovno. Z rezultatom, da je poleg drugega tudi na smrt dolgočasna.

NAJBOLJ NUJNA VPRAŠANJA SLOVENSKE KULTURE

1. Demolirati v slovenski kulturni zavesti nekaj hlapčevstva pred tujimi kulturami.
2. Dezalienirati našo intelektualno problematiko s čim realnejšim in s čim globljim seznanjanjem z našim narodnim kulturnim prostorom.
3. Vzpostaviti spet kritično fronto v naši kulturi, ki naj slovensko celulozno proizvodnjo razmeče tja, kamor spada — med govno ali med kvaliteto.
4. Uveljaviti v slovenski kulturni zavesti vsenarodno informacijo ne glede na politične meje.

okno v svet

GLEDALIŠČE IN OPERA V BUENOS AIRESU

• Državno dramsko gledališče v Buenos Airesu (Comedia Nacional) uprizarja Crommelynckovo komedijo „Zlata čreva“. Za konec avgusta in za september pa je napovedano gostovanje italijanske gledališke skupine Teatro Stabile de Catania, pa francoskega univerzitetnega gledališča Aquarium, ki ga sestavljajo člani moderne drama iz Sorbone in štiri gledališke skupine pariških višjih šol.

• Teatro Colón je v zadnjih mescih nudil naslednje opere, vse s svetovnimi pevci, dirigenti in režiserji: za Traviato so uprizorili Verdijevega Trubadurja. Sledila mu je Belinijska Norma, le tej pa skoraj neznana in le malokrat uprizorjena, pa vendar odlična Mozartova opera „La clemenza di Tito“. Presenetljiv uspeh pa je doživela uprizoritev Offenbachove opere „Hoffmanove pripovedke“, ki jo je Colón letos izvajal po skoraj 40letni odsotnosti, na odru. Zadnji dve je dirigiral eminentni švicarski dirigent Peter Maag, medtem ko je kot najboljša pevka v teh tednih potrdila svoj sloves Italijanka Teresa Berganza. Najnovejša Colonova izvedba je spetna uprizoritev Rossinijevega „Seviljskega brivca“. Z zanimanjem pričakujemo nemški ciklus, katerega osredok bo nova uprizoritev Wagnerjevega monumentalnega „Parsifala“, pa Bergove opere „Voček“.

• Buenosairesko mestno gledališče General San Martín uprizarja v režiji C. Gandolfa dramo „Hadrijan VII.“, ki jo je napisal moderni angleški dramatik Peter Luke.

• V gledališču Coliseo še vedno pri razprodani hiši gostuje češkoslovaška gledališka družina s svojo „Laterno magiko“, ki ven in ven navdušuje staro in mlado.

LJUBLJANA IN SLOVENSKE SVET

• VIII. grafični bienale v Ljubljani, ki se je začel 6. junija in bo trajal do 31. avgusta, je mednarodna razstava grafične umetnosti v zdanjem trenutku. Letošnje nagrade so prejeli: častno Giuseppe Capogrossi; veliko, Janez Benik; premije po 5000 ND: Jirži Anderle (Češka), Lourdes Castro (Francija) in Frank Stella (ZD). Odkupno nagrado so podelili Avstrijcu Gisbertu Hokeju. Med Avstrijci je razstavljal tudi Slovenec Valentin Oman.

• 24. junija se je v Ljubljani začel v po Plečniku preurejenih Križankah že XVII. Ljubljanski festival. Kot eno prvih predstav je Sl. Filharmonija uprizorila kot izredno noviteto, prvič v slovenskem gledališču, Claudel-Honnegerjev dramatični oratorij „Ivana na grmadi“. Režiral je B. Trekman, dirigiral Ciril Cvetko s simfoničnim orkestrom in mešanim zborom Slovenske filharmonije in otroškim zborom Radiotelevizije. Naslovno vlogo je odigrala štefka Drolčeva, ki so ji soigrali R. Kosmač, Stane Sever in drugi. Prvič je oratorij kot koncert izvajala Slov. filharmonija v letošnjem marcu.

• Nova slovenska revija Anthropolos, katere skorajšnji izid so napovedali v Ljubljani, bo izhajala pod pokroviteljstvom slovenske univerze, izdajatelj pa bo Slovensko filozofsko društvo skupno z Društvom psihologov Slovenije. Revija bo v glavnem namenjena objavljanju člankov s področja filozofije, psihologije in sociologije, pa tudi drugih vzporednih znanosti.

• Ljubljanska Drama je za jesen objavljena na gostovanje v Moskvo.

• Ob stoletnici rojstva slikarja Riharda Jakopiča so 9. aprila, na dan likovnega

praznika slovenske umetnosti, v Ljubljani podelili prvič nagrado za zasluge za slovensko slikarstvo pok. slikarju Mariju Preglju, sinu pisatelja Ivana Preglja. Pa tudi še živemu slikarju in publicistu Jožetu Ciuhi. Ob tej priložnosti je bil tudi simfonični koncert, kjer je svoj krst doživela Primoža Ramovša Simfonija 68.

• V ljubljanski reviji Cerkev v sedanjem svetu, katere urednik je dr. Vilko Fajdiga, je v posebni številki, posvečeni cerkveni glasbi, izšla Valterja Dermote ocena Smoletove drame Krst pri Savici. Kritični poudarja poseben problem Boga pri modernem človeku, kot veje iz Smoletove stvaritve, ki postaja, kot tudi v Ljubljani čutijo, vedno bolj aktualen.

• Slovenija je odkupila Finžgarjevo rojstno hišo za 65 tisoč ND; z njo tudi gospodarsko poslopje, kozolec in nekaj zemlje. Polovico zneska so prispevale slovenske šole, le desetino pa delovne organizacije. V pisateljevem rojstnem domu bodo uredili literarno-zgodovinski muzej.

• Slovenska Filharmonija je gostovala v Celovcu z dirigentom M. Munihom in slovenskim skladateljem Primožem Ramovšem, članom nekdanjega umetniškega kluba Krog, katerega član in dejaven sodrnik je bil tudi France Balantič. — V Trstu pa je Filharmonijo dirigiral Bogo Leskovic, ki je izvajal tudi simfonične skladbe pok. Marjana Kozine.

• Novomeški knjižnici Mirana Jarca je bila izročena vsa literarna zapuščina pisatelja Puglja. Zapuščino je izročila pisateljeva hčerka igralka Meta. V knjižnici so uredili tudi posebno sobo za podobe in odrske spomine delovanja novomeškega rojaka igralca Ivana Cesarja.

• Zavod Borec v Ljubljani je razpisal Kajuhove nagrade za roman, povest, pesniško zbirko, zbirko novel, dramo, dokumentarno delo, spomine in ilustracije vse s tematiko „narodnoosvobodilnega boja“ v znesku 5000, 3500, 2000 in 1500 novih dinarjev. — Kdaj bomo našli slovenski zavod v svetu, v Ameriki, ki bo razpisal Balantičovo nagrado s tematiko iz našega domovinskega boja za obrambo slovenstva?...

• Pri Novem mestu so odkrili novo haltštatsko gomilo. Je to bogata gomila knežev, kar se da razbrati iz najdenih predmetov.

• Gimnazija v Kočevju je slavila petdesetletnico. Dijaki so v počastitev odigrali Pugetovo dramo Srečni dnevi. Priredili so tudi likovno razstavo del nekdanjih dijakov in profesorjev.

• Slovensko arheološko društvo je proslavilo 1400-letnico prihoda Slovencev v Vzhodne Alpe in pa 1100-letnico smrti sv. Cirila z znanstvenim simpozijem v Kranju. V simpoziju so sodelovali prof. J. Kastelec, akademik dr. Milko Kos, dr. Bogo Grafenauer, dr. Z. Vinški in dr. Pavla Korošec.

• V Tinjah na Koroškem so slovenski bogoslovci sredi julija letos pripravili biblični seminar, kjer sta predavala slovenska profesorja iz Würzburga Jože Plevnik in Lojze Ambrožič o bibličnih temah.

• V likovnem salonu v Celju je razstavljal najnovejše grafike in olja akad. slikar Miha Maleš.

• V Mariboru je bilo julija letos srečanje pisateljev iz alpskih dežel: Avstrije, Italije, Francije, ZR Nemčije, Švice in Slovenije. K simpoziju je prišlo blizu 150 pisateljev in drugih kulturnih delavcev.

• Stalno Slovensko gledališče v Trstu je objavilo statistične podatke o svojem delu v prejšnji sezoni: 149 predstav, od tega 102 v Italiji in 47 v Jugoslaviji; pri vseh pa 36.792 obiskovalcev, od teh 23.123 v Italiji in 15.669 v Jugoslaviji. Repertoar domače hiše so dopolnjevala gostovanja Mestnega gledališča ljubljanskega, Celjskega gledališča, novogoriškega gledališča, reškega gledališča „Ivan Zajc“, gostovanje zagrebške Opere s Šoštakovičevim „Katarino Izmajlovo“, trojnevnost gostovanja Jugosl. dramskega gledališča iz Beograda.

• V tržaškem gledališču Teatro Stabile je sredi junija gostovala ljubljanska drama z Aishilovo veliko dramo „Oresteja“. S tem je ljubljansko gledališče vrnilo gostovanje italijanskim igralcem, ki so nedavno gostovali v slovenski prestolnici. O predstavi, ki jo je režiral Mile Korun, je tržaški kritik zapisal, da je bila v celoti in podrobnosti odlično izvedena. Korunova realizacija je bila ko ena sama simfonija. Predstava, pravi kritik, je bila vsa enovita in vsa dognana, kar jo dviga na raven evropskih gledaliških dosežkov.

• V Chicagu je izšla pri Slov. ženski zvezi knjiga ge. Marije Prislandove „From Slovenia to America“. Knjiga so spomini na priseljevanje Slovencev v ZD od prvih pionirjev do najnovejših vseljencev po drugi vojski. Lep podatek je tudi pregled slovenskih naselij v ZD in številčno stanje Slovencev tam. Knjiga je vzorna predstavitev Slovencev (obravnavata tudi njihovo zgodovino

v domovini) Američanom in angleško govorečim sploh. Uvod je napisal bivši senator in guverner Frank J. Lovše.

• V Torontu je bil letošnji Slovenski dan 27. julija posvečen Francetu Prešernu. Na tiskanem sporedu ugotavlja Otmar Mauser, da kanadska družina šteje že 10.000 Slovencev in da je Slovenski dan namenjen vsem, „kljub različnim mišljenjem in prepričanjem“. Ta jubilejni dan posvečajo Prešernu, „ki je dvignil slovenski jezik na višino ostalih modernih evropskih jezikov in ob osebni tragiki ustvaril največje pesnitve v slovenski literaturi“. Posebej je poudarjena Župančičeva beseda o Prešernu: „Prešerna ljubiti se pravi, ljubiti svobodo misli in besede, svetovnega nazora in vere.“

• Slovensko društvo v Mendozi v Argentini je začelo z rednimi prosvetnimi večeri o pereh sodobnih socioloških in ideoloških vprašanjih. Ciklus predavanj je začel ing. Marko Bajuk z razmišljanjem o Cerkvi v sodobnem ameriško-latinskem svetu.

• Izšla je knjiga Holandski katoličani (Les catholiques hollandais). Knjiga odgovarja na anketo, ki so jo Francozi stavili Holandcem, ko so zaprosili deset osebnosti med najbolj angažiranimi in najbolj dinamičnimi v holandski cerkvi, naj na anketo odgovorijo. Tako p. Schillebeeck razlaga holandsko teologijo, msgr. Ernest, škof iz Brede, tolmači, kako Holanci razumejo cerkveno avtoriteto; p. Oosterhuis razlaga liturgijo; p. Schoonenberg redovniško življenje. Na vprašanja o sv. pismu, katekizmu, pastoralnem koncilu, o ženi v Cerkvi, celibatu, ekumenizmu in gibanju šalom odgovarjajo na isti način osebnosti, znane ne samo po svojih teorijah in miselnosti, temveč tudi po svoji akciji.

• Halldor Laxness, islandski pisatelj, Nobelov nagrajenec, bo dobil Sonningovo nagrado za leto 1969. Nagrado v znesku 140.000 danskih kron podeljujejo osebam, ki „so dali pomemben prispevek k evropski kulturi“. Med drugimi so to nagrado doslej prejeli tudi W. Churchill, Karl Barth in Arthur Koestler.

• Prvo nagrado na letošnjem berlinskem filmskem festivalu je prejel jugoslovanski film „Zgodnja dela“, ki ga je izdelal režiser Želimir Žilnik. Film je poln zajedljivih aluzij na jugoslovanske notranje in zunanje politične odnose. Je nekakšna alegorična tragikomedija, skoraj groteska o nezmožnosti revolucije, da spremeni svet, dokler ostaja samo pri besedah in frazah, pa tudi o tem, da se revolucija ruši sama v sebi, če nima dovolj moči, da bi gradila. Dejanje spremljajo citati iz Marxovih del. Zanimivo je, da je bil film, potem ko so ga vrteli pred meseci po Jugoslaviji, nenadoma prepovedan: državno tožilstvo ga je obtožilo reakcije in protirevolucije. Sodišče pa je obtožbo javnega tožila zavrnilo, češ „da je jugoslovanska socialistična družba dovolj afirmirana in tak film ne more ogroziti tistega pozitivnega, kar smo dosegli v našem razvoju“. Film zdaj še bolj vneto vrte v Jugoslaviji.

• Pier Paolo Pasolini (Mamma Roma, Matejev evangelij, Kralj Edip, Teorema) režira Euripidovo „Medeo“ z Mario Callas v naslovni vlogi: to je prvi dramski in filmski nastop slovite

operne zvezdnice. Film snema Pasolini v Turčiji, v Afriki in na Gruzijo na Jadranu.

• V začetku letošnje sezone je profesionalno gledališče v ZD nudilo občinstvu 171 različnih predstav. Mnoge med njimi so gostovanja inozemskih gledaliških skupin kot so Theatre de la Cité, iz Francije; Atelje 212, iz Beograda, Judovsko državno gledališče, iz Poljske, Gledališče iz Genove, pa tudi sloviti dunajski Burgtheater. Repertoar je zelo pester, od klasikov do najboljših sodobnih avantgardistov. Največji uspeh je dosegla drama Howarda Sacklerja „The Great White Hope“ (Veliki beli up). Drama je zgodba Jack Johnsa, prvega črna, ki je dosegel svetovno prvenstvo v boks. V igri nastopa 63 igravcev, ki predstavljajo 250 različnih vlog. — V avantgardnem snovanju je vzbudila pozornost glasbena komedija v slogu hippie „Hair“ (Lasje), ki smeši preživele ustanove in sodobno birokracijo. — Velik uspeh je dosegla tudi „Ifigenija na Aulidi“, ki jo je režiral grški režiser Mihael Kakoiannis. Naslovno vlogo je presentljivo oblikovala Jenny Leigh.

• Ob koncu marca je v Berlinu, 78 let star, umrl sloviti nemški traged Ernst Deutsch. Nepozabne so njegove kreacije v ekspresionističnem gledališču.

• Umrl je najboljši sodobni pianist Wilhelm Backhaus, čez 80 let star.

• V Nici je v starosti 64 let umrl po vsem kulturnem svetu poznani in priznani poljski pisatelj in dramatik Witold Gombrowicz. Dolga leta je živel v Argentini, kamor je prišel tik pred začetkom zadnje vojne in potem kot eden prvih poljskih beguncev vztrajal v tujini do smrti. Slovita je njegova drama „Ženitev“, ki v režiji Argentineca Jorge Lavellija pred leti v Parizu pomeni popoln prelom z dosedanjimi koncepti režije, dramaturgije in sceničnega prikazovanja. Gombrowiczovo delo je prevedeno v 30 jezikov.

• Veliko pozornost je v Buenos Aires zbudil najnovejši film Ingmarja Bergmana „Sram“. Izredno ugodno je kritika ocenila tudi najnovejši film režiserja Jacques Rivetta „Nuna“, ki je povzet po slovitem Diderotovem istoimenskem romanu. Naslovno vlogo pa igra Anna Karina.

darovi

Lojzka Verbic, ZD, 1000 pesov;
Jožef Markuža, Rim, 1825 lir.

Podporni člani:

Božo Eiletz, Olivos, Argentina, 2000 pesov;
Franc Lobnik, San Martín, Argentina, 2000 pesov;
rev. Milan Kopušar, ZD, 10 dolarjev.

Hvala — vsem!

iz uprave in založbe

Blagajna Slovenske kulturne akcije ni brez težav, kajti njen glavni vir dohodkov so naročnine in prodaja knjig, kar se je pa zaradi raztegnitve X. letnika naših knjižnih publikacij na čas kar treh let zelo razblinilo.

Naročniki, ki so plačali naročnino za X. letnik, se upravičeno vprašujejo, kako dolgo bodo še čakali na naročene in plačane publikacije.

Od X. letnika so doslej prejeli Brumnov o knjigo *Iskanja*, Milene Šoukalove *Pesmi* in 160 strani *Meddobja*, poleg dobrih dveh letnikov do aprila letos štirinajst dnevnika, poslej mesečnika *Glasi*. Za dopolnitev letnika manjka še 180 strani revije *Meddobje* in pa R. Jurčeca obljubljeni roman *Marcelino Vázquez*.

Nove številke *Meddobja* je v tiskarni postavljene že kakih 130 strani rokopisa; ostalo je v pripravi. Upravičeno upamo, da bo zaostala številka revije med naročniki do konca oktobra letos.

Marcelino Vázquez je literarno delo Rude Jurčeca, nagrajeno z Velikonjevo literarno nagrado leta 1965. Nagrada je bila podeljena s pripombo, da nagrajeno delo založi in izda Slovenska kulturna akcija. Rokopis, ki ga avtor še dopolnjuje, v kratkem pričakujemo.

Zbornik *Vrednote*, ki je v tem času izšel, je izredno izdanje; naročniki ga prejmejo le za doplačilo.

X. letnik naših publikacij bomo skušali zaključiti vsaj do konca 1969. V bodoče se bodo letniki naših publikacij krili s kalendarjem letom, kar je želja in prizadevanje novega vodstva v Slovenski kulturni akciji.

PODPRITE NAS — D A R U J T E
ZA KULTURNO AKCIJO !

CORREO ARGENTINO SUUC. 6	TARIFA REDUCIDA CONCESION 6228
	R. P. I. 953701

EDITORIAL BARAGA S.R.L.

sporoča, da bo konec avgusta izšla dolgo in težko pričakovana knjiga spominov, ki ne potrebuje nobenega priporočila:

RUDA JURČEC

SKOZI LUČI IN SENCE III. DEL

ki obsega nad 400 strani dogajanj iz slovenske polpreteklosti
v letih 1935 do 1942.

Objavljamo naslove poglavij in podpoglavij:

NA PRAGU BESEDE — Besede duh in meso — Janez Evangelist Krek in slovenska politična stvarnost — Politične stvarnosti druga podoba — Igrane... Igrane... — STRATEGIJA KOROŠČEVE POLITIKE — Dopisnik Havasa v Ljubljani — Na Jevtičevem shodu v Zagrebu — Prvi intervju z dr. Mačkom — „Podpiši, da nisi komunist...“ — MREŽE MASONSTVA — „Jurčec je postal član masonske lože...“ — OBLAKI SO RDEČI — Laval v Moskvi — Zgodba z Lavalovim govorom — LOV ZA FANTOMI — Prvo srečanje z doktorjem Odarjem — Reorganizacija slovenskega katoliškega tiska — Kdo lovi koga? — Usodne posledice smrti Pija XI. — BLESK in BEDA NOVE STVARNOSTI — Vrč je šel na pot do studenca — HITLER NA KARAVANKAH — „Kri ni voda...“ — Spopad s peto kolono — Nesreča v banski palači — POCITNICE V MENTONU — Verdijev Requiem — Začelo se je pri Sudetih — Srečanja z Jeralo — Lov za belim levom — „Beg v Švico, beg v Ameriko...“ — Za dve uri nacist... — OD BLEDA DO BEGUNJ — Na tečajih Stražarjev — Prvo slovo od Avale — Načrti Otona Habsburškega — AGONIJA ANTONA KOROŠČA — Padec Milana Stojadinovića — Blejski sporazum — „Žive naj vsi narodi...“ — Na grmadi intrig na Bledu — Korošec: „Kaj se godi na Bledu?...“ — Pino: „Morate se priključiti Dimitriju Ljotiću...“ — „Čas“ je krenil na levo — Agonija Slovenije ali agonija src — Golo truplo v kadi — Vlom na Bledu — SMRT TRKA NA VRATA — „Korošec zastrupljen... Toda tiho... dvor je vmes...“ — Pismo Otona Habsburškega — Koroščevo poslanstvo v Jugoslaviji — Ivan Tavčar: „Cela Koroška ni vredna kosti niti enega kranjskega Janeza...“ — Korošec: „Jugoslavija bo razpadla...“ — Pogreb za pogrebom — BEG PRED BEGOM — PUČ V BELGRADU — Solze na buteljkah — Ob usihajočih vrelcih — 27. marec 1941 — KRVAVA ČVETNA NEDELJA — „Kadar fant na vojsko gre...“ — Službe brez službe — Zavetje v Pečevju — 22. junija 1941 — TRIJE RDEČI BRATJE — NEGLIGE — Na šahovnici začetka in konca — Razstava impresionistov pri Obersnelu.

**Knjiga bo spet izšla v dveh vezavah: v platno
in v karton. V platno vezana stane 5 dolarjev,
v karton 4 dolarje; oz. 1000 in 1200 pesov.**

Drznili si bomo takoj po izidu poslati knjigo vsem, ki smo jim poslali naravnost tudi II. del. Prosimo, da knjigo obdržite! Poverjenikom in prodajalcem pa knjige ne bomo poslali, dokler nam ne sporoče, koliko in kakšne vrste izvodov naj jim pošljemo v prodajo, za kar se jim lepo priporočamo. Naj tudi sporoče, če naj jim pošljemo tudi še in kakšne vrste izvode I. in II. dela, kolikor sta knjigi še na razpolago, za morebitne nove kupce.

Naročila in plačila na ime: Lenček Ladislav (Editorial Baraga, S.R.L.), Pedernera 3253, Buenos Aires, Argentina. Prosimo plačila samo v bančnih čekih na gornje ime.